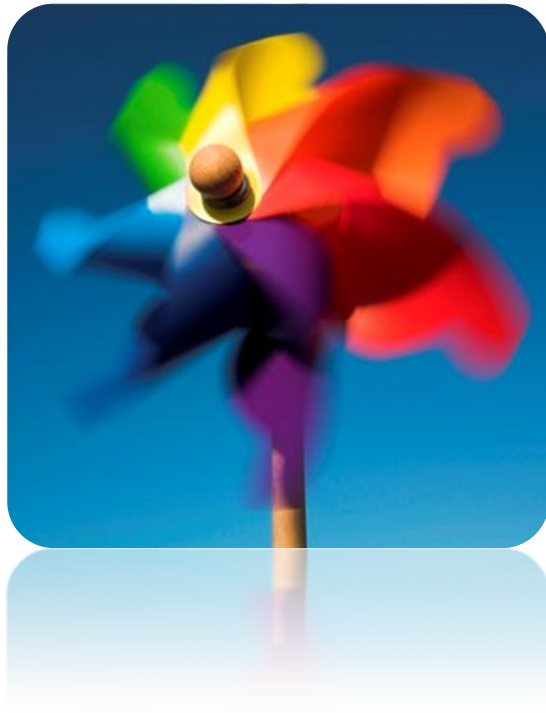

Een
“missionaire parochie”
gaan
worden...

Enkele handreikingen

Pastoor H.J.J.A. Spiertz

In het kader van het Jaar van het Geloof

Voorwoord

Paus Franciscus blijft verrassen. Zo'n twee maanden na zijn keuze tot bisschop van Rome staan velen te kijken van wat hij allemaal doet. Hij beweegt heel natuurlijk, handelt authentiek en ongedwongen, en is goedlachs en vrolijk, met een Franciscaanse nederigheid en eenvoud.

Bovendien is de paus niet bang dingen te doen die de wereld voor dwaas houdt. Hij die de heilige Franciscus als voorbeeld heeft wil iemand zijn die dwaas voor Jezus is, maar ook een spiegel van Hem. En dat lukt hem heel aardig. Het lijkt erop dat Franciscus mensen 'aanspreekt'; dat hij ze 'trekt' en gelijktijdig 'aanspoort' tot geloof. Een echte evangelist!

Tijdens het Jaar van het Geloof worden zij die deel uitmaken van de Kerk, de gemeenschap van gelovigen, geroepen om weer te gaan evangeliseren, om hedendaagse evangelisten te zijn. Jezus' getuige te zijn in deze wereld is onze missie! Jezus nodigt ons daartoe uit! Hij roept ons! Het eerste woord van de Heer Jezus Christus aan de leerlingen was: "Kom!" En Zijn laatste opdracht was: "Ga, maak alle volkeren tot leerling!" We kunnen niet anders dan zeggen: onze missie gaat helemaal om een ja!

Dit betekent dat wij samen met paus Franciscus op weg dienen te gaan; we mogen hem tot voorbeeld nemen, en ons door hem laten inspireren. Laten we proberen onze christelijke roeping -vanuit het Doopsel- te volgen. *"(...) we zien ook wat het centrum van de christelijke roeping is: Christus! Behoeden we Christus in ons leven, om de naaste te behoeden, om de schepping te bewaren. (...). Hoeden betekent dus te waken over onze gevoelens, over ons hart, want daaruit komen onze goede of slechte voornemens: zowel die welke opbouwen, alsook die vernietigen. We mogen geen angst hebben voor het goede, ja, ook niet voor de tederheid! (...). De schepping bewaren, iedere man en iedere vrouw te behoeden met een blik vol tederheid en liefde, dat betekent, de horizon van de hoop openen, betekent, alle wolken open te scheuren voor één lichtstraal, betekent de warmte van de hoop te brengen. En voor de gelovigen, voor ons Christenen (...)- biedt de hoop die wij brengen, de horizon van God, die ons is getoond in Christus en die gegrond is op de Rots, die God is".¹* Dat is evangelisatie!

Het is nú geboden om in en vanuit onze gemeenschap van gelovigen te gaan evangeliseren, om een "missionaire parochie" te gaan worden.

Schaijk, mei 2013

Pastoor H.J.J.A. Spiertz

---

¹ Paus Franciscus, Preek tijdens de H. Eucharistie bij de aanvang van de Petrinische dienst, Rome, 19 maart 2013

Inleiding

Overal in Europa ontdekken de diverse Kerken dat het continent en wellicht de hele Westerse wereld een missiegebied is geworden. Dat is niet alleen zo omdat er weinig christenen overblijven, maar ook wegens de uitdagingen die daarmee samenhangen.

Maar hoe nu verder? Kunnen we verder? Wij kunnen ons afvragen of we als Kerk van Jezus Christus in een identiteitscrisis zijn terechtgekomen. Of hebben we toch voldoende 'body' om verder te kunnen gaan? En hebben we antwoorden op de vragen die nu leven, al dan niet expliciet en of binnen een context gesteld en uitgesproken? Enzovoort.

We hebben niet enkel te maken met een afnemend bereik, maar ook met een geloofwaardigheidsprobleem. In de postmoderne samenleving denken velen dat ze wel weten hoe het christendom 'smaakt' en geven ze aan dit niet meer te 'lusten'.

Waarschijnlijk kunnen we de kijk op de Kerk en daarmee ons christen-zijn alleen veranderen wanneer de Kerk onbeschermd leeft te midden van de wereld, waar het leven van een gelovige een dialoog is met het leven van hen die niet of anders geloven en niet alleen een interne dialoog binnen de gemeenschap van hen die geloven.

In ieder geval is het bovenal nodig dat er sprake is van een persoonlijke relatie van de christen met Jezus Christus en een intense liefde voor Hem en zijn Kerk. Daardoor onderscheidt een christen zich in leven, in doen en laten, in gedrag en levenshouding van de medemens.² Het is duidelijk dat dit alles niet mogelijk is zonder reële gemeenschappen van gelovigen; dat is een inzicht van de missionaire identiteit van de Kerk, die is: de Kerk bestaat vanwege het Evangelie en de evangelisatie.

De missionaire identiteit vraagt dus om evangelisatie. En er is nood aan evangelisatie, maar ook aan "nieuwe evangelisatie"!

"Nieuwe evangelisatie" gaat hierbij ook om 'koopmanschap'. De idee is om het katholieke 'product' in de richting van de drukke 'levensstijl-marktplaats' van de postmoderne wereld te 'bewegen', en daarbij dichter bij te brengen.³

Kortom, er bestaat een grote noodzaak om opnieuw Christus en het Evangelie te verkondigen, en wederom Jezus' getuige te zijn in deze wereld.

---

² cf. Jeff Mirus, Ten keys to effective evangelization, Catholic Culture.org, 12 december 2012

³ cf. John L. Allen Jr., What's this 'new evangelization' thing, anyway?, National Catholic Reporter, 7 maart 2013

De Kerk heeft veel in huis: een gigantische schat die ‘opgegraven’ kan worden en tegelijkertijd altijd weer nieuw is. De Kerk heeft een enorme rijkdom aan geloof, hoop en liefde, aan traditie, diepgang en zingeving in haar ‘reservoir’, en ze heeft nog heel veel meer te bieden. *“Wij hebben een mooie boodschap te vertellen, wij hebben de verrezen Heer aan te bieden”*⁴, zo laat de bisschoppensynode van oktober 2012 weten.

Paus Benedictus XVI zei aan het einde van deze synode dat de *“nieuwe evangelisatie niet onze uitvinding is maar een dynamiek die zich vanaf de jaren vijftig van de voorbije eeuw bijzonder in de Kerk is gaan ontwikkelen, toen duidelijk bleek dat zelfs de landen met een oude christelijke traditie, zoals men zegt ‘missiegebied’ geworden waren”*.⁵

Zowel evangelisatie als de “nieuwe evangelisatie” moeten steeds gefundeerd zijn in de persoon van Jezus Christus en zijn Evangelie.⁶ Altijd is daarbij nodig dat we de vreugde van onze vriendschap met Jezus uitdragen, om anderen naar God te brengen. Dat is effectieve evangelisatie!⁷ *“(…) De missionaris, de verkondiger, moet een persoon van vreugde zijn. “Vreugde is het onfeilbare teken van Gods aanwezigheid,” beweert Leon Bloy. (…)*”⁸

De huidige paus Franciscus sluit zich aan bij het gewicht van evangelisatie. Als kardinaal Bergoglio zei hij tijdens het pre-conclaaf: *“Ik verwijs naar de evangelisatie. Zij is de bestaansreden van de Kerk. Het is de ‘zoete, troostende vreugde het Evangelie te verkondigen’ (Paulus VI). Het is Jezus Christus zelf, die ons van binnenuit daartoe aanzet. Evangeliseren vooronderstelt dat de Kerk verlangt om buiten zichzelf te treden. De Kerk wordt geroepen om buiten zichzelf te treden en om naar de grenzen te gaan. (…)*”⁹

---

⁴ Proposities van de 13e gewone bisschoppensynode over de “nieuwe evangelisatie voor het overdragen van het geloof”, Rome, 27 oktober 2012

⁵ Paus Benedictus XVI, Angelus. Geestelijke vernieuwing in de Kerk, Rome, 28 oktober 2012

⁶ David Nodar, What are characteristics of the new evangelization?, 2000

⁷ cf. Robert Barron, Effective evangelization commences with joy, Paulist Evangelization Ministries, Evangelization Exchange, maart 2012

⁸ Kardinaal Timothy Dolan, De verkondiging van het Evangelie vandaag; tussen Missio ad gentes en de “nieuwe evangelisatie”, tijdens de 'Dag van reflectie en gebed', voorafgaand het Gewone Openbare Consistorie van 18 februari 2012, Rome, 17 februari 2012

⁹ Uit een toespraak die kardinaal Bergoglio gaf gedurende de algemene congregaties van de kardinalen, voorafgaand aan het conclaaf, Rome, maart 2013

En verder vertelde Franciscus eerder in een interview: *“In plaats van of juist zijnde een Kerk die verwelkomt en ontvangt, dienen we te proberen een Kerk te zijn die uit zichzelf komt en naar de mannen en vrouwen gaat die niet participeren in het parochieleven en dit alles niet kennen (...)”*.¹⁰

Franciscus refereerde in zijn eerste preek als paus opnieuw aan het belang van evangelisatie: *“In deze drie lezingen zie ik iets gemeenschappelijks, namelijk beweging. In de eerste lezing beweging in het op weg gaan; in de tweede lezing beweging in het opbouwen van de Kerk; in de derde, het Evangelie, beweging in de belijdenis. Op weg gaan, opbouwen, belijden. (...) Op weg gaan: ons leven is een (af te leggen) weg en wanneer we stilstaan, werk het niet. Steeds op weg, in tegenwoordigheid van de Heer, in het licht van de Heer, (...). Opbouwen. De Kerk opbouwen. Er is sprake van stenen: de stenen hebben stevigheid; maar het zijn levende stenen, stenen die gezalfd zijn door de Heilige Geest. De Kerk opbouwen, de Bruid van Christus, op basis van die hoeksteen die de Heer zelf is. Kijk, nog een beweging die tot ons leven hoort: opbouwen. Ten derde: belijden. We kunnen op weg gaan zo veel we willen, we kunnen van alles bouwen, maar als we Jezus Christus niet belijden, dan werkt het niet. (...) Als we niet op weg gaan dan staan we stil. (...). Ik zou willen dat wij allemaal, (...), de moed hebben, (...), om op weg te gaan, te wandelen in tegenwoordigheid van de Heer, met het kruis van de Heer; de moed om de Kerk op te bouwen op basis van het bloed van de Heer, dat vergoten is aan het Kruis; en de moed om als onze enige heerlijkheid de Gekruisigde Christus te belijden. En zo zal de Kerk vooruit gaan! (...)”*.¹¹

Maar gaan we vooruit, komen we in beweging? De huidige paus ging er in een recente preek op in: zijn we als Kerk niet eerder een babysitter-Kerk geworden, die in slaap gevallen is, en niet eerder een Kerk die moedert? Hoe beleven we ons Doopsel, als persoon en als gemeenschap? Geloven we in de kracht ervan? Dienen we niet voort te gaan om te evangeliseren?¹²

Momenteel bestaat er echter in onze streken niet veel meer dan het reguliere, cyclische sacramentenpastoraat. Daarnaast is de vraag of het Doopsel van binnenuit wordt beleefd, en of elke christen zich geroepen en verantwoordelijk voelt om naar buiten toe het Evangelie te verkondigen, om te *gaan* evangeliseren.

---

¹⁰ Uit een interview van kardinaal Bergoglio met Andrea Tornielli, Vatican Insider, 24 februari 2012

¹¹ Paus Franciscus, Preek tijdens de H. Eucharistie met kieskardinalen en medewerkers aan het Conclaaf, Rome, 14 maart 2013

¹² cf. Paus Franciscus, Preek tijdens de H. Eucharistie met medewerkers van het Instituut van Religieuze Werken, Rome, 17 April 2013

Op meerdere plekken worden evangeliserende, missionaire initiatieven genomen. Er wordt 'van alles' geprobeerd aan missionering, aan "nieuwe evangelisatie" of vergelijkbaar, zonder dat er feitelijk sprake is van dialoog, van uitwisseling, afstemming en of samenwerking, laat staan dat gewerkt wordt aan visieontwikkeling en uitwerking ervan in theorie en praktijk.

En laten we eerlijk zijn: wie van ons gaat -vol overtuiging- op weg, welke van onze gemeenschappen van gelovigen gaat op weg, om op te bouwen en te belijden?

In deze tijd knaagt bij velen de vraag: waar doen we het eigenlijk allemaal voor?; zeker als er weinig of geen zichtbaar en meetbaar 'resultaat' wordt geboekt. We bereiken daarbij altijd dezelfde mensen, het kerkbezoek blijft nog steeds dalen, de betrokkenheid wordt alsmaar minder, enzovoort...

Wat kunnen we op dit moment nog doen? Hetzelfde, meer, anders....? Welke nieuwe wegen dienen we te bewandelen? Hoe 'creëer' je een visie, enzovoort, voor de toekomst? Om hoopvol op weg te kunnen gaan, en duurzaam te kunnen gaan geloven! Zodat het vuur van het geloof -door de kracht van de heilige Geest- weer aangewakkerd wordt en kan worden doorgegeven!

In dit boekje heb ik geprobeerd om enkele handreikingen te doen, om een "missionaire parochie" te *gaan* worden, die op weg gaat, opbouwt en belijdt.

Gestart ben ik in het eerste hoofdstuk met een analyse van de huidige situatie van de Kerk en in het volgende hoofdstuk schets ik mijn visie.

Veel aandacht schenk ik in eerste instantie aan de gemeenschapsvorming en geloofsverkondiging, Ze dienen hoog op de agenda te staan. Zonder deze twee aspecten zal -naar mijn overtuiging- de Kerk geen toekomst hebben.

In het vervolg, bij het hoofdstuk over het veranderend pastoraat, heb ik dit verder proberen uit te werken. Hierbij heb ik de katholieke Kerk voor ogen gehad, alhoewel ik ook regelmatig refereer aan niet-katholieke auteurs. Hiermee wil ik duidelijk aangeven dat het probleem van de geloofscrisis verder reikt dan de katholieke Kerk.

Tenslotte schilder ik kort en krachtig een droom, om het belang van de verbeelding te benadrukken. Fantaseren... om te kunnen veranderen, om te kunnen denken 'in termen van'... Om te kunnen spreken over de Kerk als... Desondanks wil ik hierbij opmerken dat vernieuwen verder gaat dan aanpassen van het bestaande.

Innovatie is verder kijken dan... Vernieuwen is het vertrouwde durven loslaten en met nieuwe ogen naar iets kijken.

“Bedenk eens hoe de wereld er uit ziet als koeien konden autorijden” is een voorbeeld van lateraal denken, ontwikkelt door Edward de Bono. De meeste mensen denken meteen “koeien kunnen niet autorijden”. De consequentie is dat ze ook niet fantaseren wat de gevolgen zouden zijn als koeien dit wel konden. Iemand die dat wel doet kan tot inzichten komen die niets met autorijdende koeien te maken hebben, maar wel heel nuttig kunnen zijn op een ander gebied. Albert Einstein zei ooit: “Logica brengt je van A naar B, fantasie brengt je overal”.

Heeft dit alles enkel en alleen met ons van doen, van wat wij kunnen ontplooiën en verwezenlijken: ligt de toekomst in onze hand of toch in Gods hand, door de kracht van de heilige Geest?

Een goede hulp om het een en ander goed te kunnen relativeren, plaatsen en verwerken, is wellicht de humor. Deze kan ons verder brengen...

Bovendien is het in ieder geval goed om te reflecteren over hoe we in beginsel kunnen gaan denken 'in termen' van een "missionaire parochie". En het beste is om dat te doen met velen, in dialoog¹³...

En 'last but not least' hebben we de moed nodig om voort te gaan. Alle leden van de Kerk, gemeenschap van gelovigen, zijn verantwoordelijk voor de geloofsverkondiging! De Kerk moet moedig zijn!¹⁴

Een “nieuwe evangelisatie” is aan de orde! *Gaan* we op weg...?

Pastoor H. J.J.A. Spiertz

---

¹³ Een idee zou kunnen zijn om iedereen die dat wil te vragen, om mee te denken over de strategie; dat heet “crowd strategie-ontwikkeling”

¹⁴ cf. Paus Franciscus, Preek tijdens de H. Eucharistie met de leden van de Zwitserse Garde, Rome, 3 mei 2013

Hoofdstuk 1 Analyse

1.1. Inleiding

We hebben eigenlijk allemaal wel door dat de Kerk momenteel een kritische periode doormaakt. *“Het lijkt erop alsof we in een cruciale tijd zijn terechtgekomen, een tijd in welke de beslissingen die we nemen en de richting die we kiezen van strategische betekenis kunnen zijn”*.¹⁵ Het gaat om een veranderingsproces. Dit proces heeft te maken met ingrijpende culturele en maatschappelijke veranderingen in onze samenleving. De mate hiervan is ongekend in de geschiedenis van de Kerk en het christendom.

De Romeinse keizer Constantijn heeft met het Edict van Milaan (314) het christendom tot staatsgodsdienst gemaakt. Vanaf die tijd heeft de Kerk en daarmee ook het christendom heel actief deelgenomen aan de opbouw van de cultuur, en werd deze cultuur een christelijke cultuur. *“Niet dat iedereen ook in zijn of haar leven consequent christen was en getuige van het Evangelie. Maar men dacht en voelde vanuit de christelijke denkkaders”*.¹⁶

Door de opkomst van de moderne cultuur is daaraan een einde gekomen. Deze cultuur evolueerde behoorlijk snel naar een postmoderne en steeds meer seculiere cultuur. De hedendaagse cultuur werd eerst sterk beïnvloed door de Reformatie en nadien door de Verlichting; daarna zijn ook de industrialisatie, de globalisering, de technische ontwikkeling en de opkomst van sociale media in de 20^e eeuw van belang geweest¹⁷. Er is dan ook een einde gekomen aan een maatschappij die in haar geheel doordrongen was van het christendom.

Waar vroeger iedereen als vanzelfsprekend christen was, is dit nu niet meer zo. De maatschappij is ook veranderd: ze is pluralistisch en multireligieus geworden. Het christendom en de Kerk hebben hun vanzelfsprekende maatschappelijke betekenis verloren. *“Het gaat om het einde van een visie op de wereld als gestructureerd door de religie. Het einde ook van een opvatting waarin de godsdienst alle sectoren van het publieke en private leven doordrenkt. (...). En precies aan deze alomvattende „politieke” functie van religie is definitief een einde gekomen (...)”*.¹⁸ In deze zin maken we in deze dagen geen onweer mee, maar een klimaatverandering.

---

¹⁵ Alan Hirsch and Dave Ferguson, *On the Verge, A journey into the apostolic future of the church*, Michigan 2011, p. 18

¹⁶ Mgr. Jozef De Kesel, *Kerk zijn vandaag en de toekomst van de parochies*, Pastorale brief, Brugge 2012, p. 4

¹⁷ Timothy Radcliffe o.p.: *“Onze wereld lijkt op “the runaway world”*

¹⁸ Ernest Henau, *Hoe kunnen wij zingen op vreemde grond, Over de Kerk als minderheid*, Nijmegen 2004, p. 1

1.2. Huidige situatie

Maar wat betekent dit voor het christendom en de katholieke Kerk? Hoe gaan we om met al deze veranderingen? Dienen wij zelf ook te veranderen?

"De christelijke situatie in de huidige tijd, vanaf vandaag tot morgen, is te karakteriseren als een diaspora. (...). Het christendom kan niet of slechts in geringe mate steunen op het institutionele, nl. op heersende zeden en gebruiken, burgerlijke wetgeving, traditie, publieke opinie, tendens tot navolgen. Het christelijke evolueert van een traditie- naar een keuze-christendom".¹⁹

We hebben als Kerk in deze tijd twee mogelijkheden. Zoals in elke sociale structuur zijn een logica van zending en van zelfbehoud aan het werk. Uit onderzoek blijkt dat bij instabiliteit of verandering in een organisatie al snel de neiging ontstaat om de logica van zelfbehoud te laten doorwegen. Juist in crisistijd is men dan ook geneigd vooral maatregelen te nemen om zichzelf in stand te houden, en niet om beter de essentie van zijn missie te vervullen.

Wellicht kunnen we hierbij telkens in herinnering houden: *"De roeping van de monnik in de wereld (...) is niet te overleven, maar profetie. We zijn allemaal druk bezig om onze huid te redden".²⁰* En in het verlengde hiervan mogen we zonder meer stellen: *"Een Kerk die niet missionair is, is demissionair".²¹*

Nog sterker, we mogen stellen dat missioneren ofwel evangeliseren de oorsprong, het doel en de bestemming van de Kerk is. Er bestaat een intieme band tussen Kerk en evangelisatie. *"Evangeliseren is (...) de eigen genade en roeping van de Kerk. Zij vindt daarin haar diepste identiteit. Zij bestaat om te evangeliseren, (...) om te preken en onderricht te geven, het kanaal te zijn voor de gave van de genade, (...)".²²*

Alles wat we als authentieke christenen zijn, zal begrepen dienen te worden vanuit het perspectief van het Evangelie en daarmee ook van evangelisatie.

---

¹⁹ Karl Rahner, *Theologische Deutungen der Position des Christen in der modernen Welt*, 1954, abgedrukt in: ders., *Sendung und Gnade. Beiträge zur Pastoraltheologie*, Innsbruck 1959, pp. 13-47

²⁰ Laatste brief van Thomas Merton aan Jean Leclercq, 23 juli 1968

²¹ B. Putter, *De bedienaren van de "munus docendi" van de Kerk*, in: *Voor een missionaire Kerk*, Verzamelde opstellen, Vogelenzang 2010, pp. 95-114

²² Paus Paulus VI, *Postsynodale apostolische exhortatie Evangelii Nuntiandi*, Rome 1975, nr. 14

Maar wij komen uit een tijd waarin de Kerk overal zichtbaar was; er was in het verleden geen noodzaak om feitelijk en actief in de wereld te missioneren, en van het Evangelie te getuigen. Die tijd van toen komt evenwel nooit meer terug!

Met andere woorden, in een tijd waarin niemand meer in onze maatschappij als vanzelf christen wordt, geldt het adagium van Tertullianus (3^e eeuw): *“Je bent niet als christen geboren, je moet het worden”*. Maar dan dienen we dit wel te accepteren. Kunnen we het massachristendom opgeven en de secularisatie aanvaarden?

“Wat de christen tot christen maakt, is de bewuste keuze voor degene die we Christus noemen”.²³ Met andere woorden, we moeten beseffen dat het christelijk geloof niet meer natuurlijk wordt overgedragen, maar men eerst tot geloof komt door een persoonlijke ‘keuze’, binnen en of door een gemeenschap van gelovigen. We kunnen niet zomaar meer uitgaan van ‘overerving’ van het christelijk geloof binnen het katholieke milieu door socialisatie. Dit milieu verkeert in staat van ontbinding en is eigenlijk al grotendeels uiteengevallen. We zullen duidelijk moeten kiezen voor een andere weg.

We noemen deze weg de weg van de permanente initiatie, waarbij er ook aandacht is voor permanente catechese, die zeker intergenerationeel dient te zijn. ‘Geloof als weg’, voor iedereen. Het leven van de gelovige gemeenschap is in deze de routekaart.²⁴ Zo’n wijziging van perspectief vraagt om tijd, geduld en bezinning, maar ook om moed, trouw en volharding. Zoiets kun je niet zomaar en ineens bewerkstelligen, dat lukt niet van vandaag op morgen.

---

²³ Johan Konings, in: *Wij christenen. Van verhaal tot belijdenis*, 2006

²⁴ Uit de toespraak van mgr. F. Wiertz, bisschop van Roermond, bij het symposium van nieuwe evangelisatie, voor docenten en studenten van de diverse priesteropleidingen in Nederland, Grootseminarie Rolduc, 12 november 2012: *“(…) Het boek Handelingen zou ik daarom onze ‘roadmap’ voor de toekomst willen noemen. Een roadmap, geen blauwdruk. (...) In een blauwdruk staat exact wat er gaat komen, hoe iets moet gaan worden dat vooraf uitgetekend is. Dat weten we met de Kerk niet. We weten alleen dat we op weg zijn naar Christus. (...) En er zijn meerdere wegen die ons naar Hem toe kunnen leiden. Daarom geen blauwdruk maar een ‘roadmap’ – een routekaart – die ons diverse wegen wijst om bij Christus uit te komen. Het boek Handelingen is een belangrijk onderdeel van onze ‘roadmap’ voor de komende jaren. Dáár staat namelijk hoe je vanuit het niets kunt beginnen om de boodschap van verlossing te verkondigen en die langzaam te laten groeien. De apostelen zijn niet in joekels van kathedralen of basilieken begonnen, maar bij mensen thuis, in kleine groepen. Ze baden samen, ze braken het brood en deelden alles met elkaar. Vanuit die kleine gemeenschappen is de Kerk gaan groeien en zijn we uiteindelijk een wereldomvattende geloofsgemeenschap geworden. (...)”*

Hoofdstuk 2 Naar een “missionaire parochie”

2.1. Inleiding

Voor ons ligt nu een grote uitdaging, namelijk de uitdaging hoe we als Kerk, als geloofsgemeenschap ter plekke, present kunnen zijn en kansen scheppen opdat mensen in alle vrijheid en vreugde kunnen kennismaken met authentiek christelijk geloof.

Hoe kunnen we een Kerk worden die mensen ‘aanspreekt’, in de breedste zin van het woord? Een Kerk die in de wereld durft te getuigen van het Evangelie, van de Boodschap van Gods liefde. Een Kerk die God bij de mensen bekendmaakt. Een Kerk die dat op een aansprekende wijze weet te doen.

Waar we echter rekening mee dienen te houden is dat de Kerk aan zogenaamde missionerings’ atrofie lijdt. Met het missionair handelen van de Kerk is het als met iemand die bedlegerig was en lange tijd niet bewogen heeft. Op het moment dat hij dan weer opstaat, kan hij niet meer lopen. Zijn spieren zijn ‘afgestorven’ en hij moet ze opnieuw ontwikkelen. De Kerk is het ronduit verleerd hoe ze God op een aansprekende manier bekend kan maken in de wereld en maatschappij. Eeuwenlang was dat ook niet nodig. De hele cultuur ademde het christendom. Nu echter niet meer. Wij als Kerk zullen de bekwaamheid om missionair te zijn weer moeten leren.²⁵

Iets wat we ook niet uit het oog moeten verliezen, is dat het geheim in de yoghurt zit. Wie een potje yoghurt eet, ligt niet wakker van het bedrijf Danone en denkt niet aan de bedrijfsresultaten, de cao’s, enzovoort. Die geniet gewoon van dat potje yoghurt. Het tegendeel gebeurt in de Kerk. Iedereen is bezig met de fabriek -de Kerk- en niemand praat nog over de yoghurt -het Evangelie. We zullen weer aandacht moeten hebben voor ons ‘product’. De wereld heeft zo’n behoefte aan ‘n stukje Blijde Boodschap.

Eveneens mag opgemerkt worden, dat zoals de Duitse bisschop Joachim Wanke uit Erfurt het uitdrukt: *“Onze katholieke kerk (...) mist de overtuiging, om nieuwe christenen te kunnen winnen”*.²⁶

Er komt dus een einde aan het sociale christendom. Er is alleen nog plaats voor een zelfgekozen en geëngageerd christen-zijn. De Kerk van de toekomst dient daarom een missionaire Kerk te zijn. Alleen deze Kerk kan drager van een vitale toekomst zijn.

---

²⁵ cf. Paul M. Zulehner, Kirche umbauen, nicht totsparen, Ostfildern 2004, p. 61

²⁶ Brief eines Bischofs aus den neuen Bundesländern über den Missionsauftrag der Kirche für Deutschland, 20 december 2000

2.2. Waarom veranderen, hoe te veranderen?

Op veel plaatsen is de geloofsgemeenschap vaak verworden tot een organisatie, die zichzelf in stand probeert te houden. Er wordt alleen gekeken naar: wie regelt wat, wie doet wat, worden de sacramenten bediend, worden (mede)parochianen bezocht, komt er genoeg geld binnen, hoeveel kerkgangers hebben we op zondag? En dan is het goed of niet. Het gaat slechts om aantallen en kwantiteit, en niet (meer) over God, het Evangelie en hoe die Blijde Boodschap handen en voeten in deze wereld geven, hoe Jezus' Woord in de praktijk te brengen: *“Jullie zijn het zout van de aarde. Maar als het zout krachteloos wordt, waar moet je het dan mee zouten? Het deugt alleen maar om weggegooid en door de mensen vertrappt te worden. Jullie zijn het licht van de wereld. Een stad kan niet verborgen blijven als ze boven op een berg ligt. Je steekt een lamp niet aan om haar onder de korenmaat te zetten, maar je zet haar op de kandelaar, en dan schijnt ze voor allen in huis. Laat zo jullie licht schijnen voor de mensen, opdat ze jullie goede werken zien en jullie Vader in de hemel verheerlijken”* (Mt. 5,13-16). Een gemeenschap zonder hart met alleen organisatie heeft geen toekomst!

*“In de verandering van de ‘Kerkgestalte’ bestaat er een gevaarlijke bekoring. (...). “Meer van hetzelfde””.*²⁷ Daarentegen roept -daadwerkelijke- verandering weerstand op. Dit is ook normaal omdat *“onbekend maakt onbemind”*. We zijn als mens van nature conservatief, we willen bewaren, wij willen vasthouden wat (wij denken dat) goed is, wat wij goed (denken te) vinden. Maar verandering is momenteel echt broodnodig, alhoewel natuurlijk niet elke verandering noodzakelijk en verstandig is of zal blijken te zijn.

Hoe kunnen we veranderingen doorvoeren? Dit kan alleen als je weet wat je wilt: *“Geboren worden organisaties uit de kracht van een visie”*.²⁸

Wat dus vereist is, is een passende, oriënterende en motiverende visie die voldoende krachtig is. Zonder dit perspectief vaart men namelijk blind. Deze visie dient steeds weer uitgedragen te worden, zodat ze zachtjes een gemeenschappelijke visie wordt. Maar daar moet het niet bij blijven. Een tweede stap is ook een vereiste. Er is namelijk een programma van activiteiten nodig die deze visie concretiseert. Een visie die niet vertaald wordt in concrete projecten blijft luchtfietserij. Tenslotte is van belang dat er een goede structuur en organisatie staat. Deze dienen zodanig te zijn dat ze voortvloeit uit de visie, en tegelijk voldoende ruimte schept voor een missionair programma.

---

²⁷ Paul M. Zulehner, *Kirchenvisionen, Orientierung in Zeiten des Kirchenumbaus*, Osfildern 2012, p. 9

²⁸ Paul M. Zulehner, *ibidem*, p. 11

Tevens is ze noodzakelijk tot opbouw van de gemeenschap, lokaal of territoriaal. In de pastorale praktijk zal de aandacht wisselend gericht zijn op één van de vier: visie, programma, structuur (re-organisatie) of gemeenschap. We moeten daarbij de onderlinge samenhang van deze vier niet uit het oog verliezen. Elk kan het startpunt zijn van reflectie.

Bij het programma en vooral bij nieuwe projecten speelt de vraag van bondgenoten en partners in de geplande onderneming. Wat betreft de structuren geldt dat horizontale netwerken minstens zo belangrijk zijn als hiërarchische lijnen, zeker in zake gemeenschapsvorming.²⁹

Voor een missionair pastoraat zijn derhalve twee lijnen bruikbaar. Eerst moet er tijd en ruimte worden vrijgemaakt voor programmatisch en projectmatig werken, met een duidelijke focus op de gemeenschap van gelovigen en het aanbieden van een traject aan mogelijkheden voor geloofverdieping -en vernieuwing. Maar ook binnen het traditionele, cyclische pastoraat zijn volop missionaire kansen, zelfs binnen het reguliere sacramentenpastoraat.

Het doel is de rijkdom van het geloof in Jezus Christus, met haar zingeving, haar levenswijsheid, haar verhalen, haar rituelen én met haar gemeenschap, lokaal en universeel toekomst te geven.³⁰ Met in het achterhoofd: een christen is -vanuit zijn Doopsel- levenslang leerling, heel zijn leven bewust bezig met zijn geloof, maar altijd binnen een gemeenschap van gelovigen, de Kerk. Hij is daarbij voortdurend geroepen tot verkondiging.

2.3. Gemeenschapsvorming en geloofsverkondiging

*“Communio en missie, gemeenschap en zending, zijn altijd twee kanten van dezelfde medaille; zij bedingen en bevruchten elkaar”.*³¹

Daarom zullen we heel actief dienen in te zetten op gemeenschapsvorming, op het ontmoeten van en optrekken met mensen, binnen maar ook buiten de ‘grenzen’ van onze geloofsgemeenschap, onze christelijke gemeenschap. Op deze manier kunnen we bouwen aan relaties, een band opbouwen met vele mensen. Zo kunnen we wederzijdse betrokkenheid scheppen en hopelijk groeien in gemeenschap met elkaar.

---

²⁹ cf. Paul M. Zulehner, *ibidem*, p. 13-16

³⁰ Timothy Radcliffe o.p.: *“De Kerk is geen doel op zichzelf, maar een plek waar de vreugde voelbaar is en de bevrijding al is begonnen”*

³¹ Die Deutsche Bisschofe, Nr. 68: *Zeit zur Aussaat* - Missionarisch Kirche sein (26.11.2000), Bonn 2000, p. 5

Van groot belang is het bouwen aan de onderlinge gemeenschap; wij allemaal zijn immers gemeenschapsmensen, gemaakt om God en onze medemens(en) lief te hebben. De christelijke gemeenschap staat centraal in de christelijke missie. Doel van alle pastoraal is namelijk gemeenschap. Gemeenschap is dus geen instrument ('je kunt immers niet alleen geloven'...), maar het doel is gemeenschap met God en met elkaar. God is duidelijk een missionaire God! Voor zijn missie gebruikt Hij zijn mensen, gewone mensen die gewone dingen doen.

We zullen ons ook moeten afvragen: *“Waar zijn de plekken en activiteiten waar je mensen kunt ontmoeten ('de missionaire ruimtes')? Waar ervaren mensen gemeenschap? Zijn er bestaande sociale netwerken waarbij we ons kunnen aansluiten, of moeten we zelf manieren vinden om een gemeenschap te creëren in een buurt? (...) Welke patronen en dagritmes zijn er in onze buurt ('de missionaire ritmes')? Op welke momenten kun je met mensen in contact komen ('de missionaire momenten')?”*³² De ervaring leert dat mensen dikwijls tot de gemeenschap van gelovigen aangetrokken worden, voordat zij tot de christelijke boodschap worden aangetrokken.

Daarom dient er met name ook gekozen te worden voor gastvrije presentie. Een plaats hebben en of creëren voorbij aan *“die Ortlosigkeit des Christlichen”*³³ is van levensbelang.

We mogen anders gezegd vaststellen dat we dienen te kiezen voor aanwezigheid en zichtbaarheid, maar wel op een aansprekende wijze. *“(…) mensen vormen zich namelijk een mening over Christus aan de hand van wat ze waarnemen bij hen die zich naar Hem noemen”*.³⁴ We dienen dus als Kerk in de wereld een plaats van gemeenschap van gelovigen te zijn.

“Kortom, om het huis te zijn dat voor allen openstaat en dat ten dienste van allen staat, of, zoals Paus Johannes XXIII graag zei: “De fontein van het dorp waar alle mensen naar toe komen om hun dorst (naar gemeenschap) te lessen””.³⁵

---

³² Tim Chester & Steve Timmis, Midden in het leven, De Kerk als levende gemeenschap, 2011, p. 53

³³ G. Lohfink, Braucht Gott die Kirche? Freiburg 1998, p. 391

³⁴ Tim Chester & Steve Timmis, Total Church, Evangelie en gemeenschap, 2007, Voorwoord

³⁵ Paus Johannes Paulus II, Postsynodale apostolische exhortatie Christifideles Laici, Rome 1988, nr. 27

Bisschop Wanke meent: *“Ik heb een visie van een Kerk, die zich instelt op het feit dat ze weer nieuwe christenen welkom heet”*.³⁶ Daarom hebben we een visie nodig van *“een cultuur van hartelijk uitnodigen”*.³⁷

De geloofsgemeenschap heeft een plaats of meerdere plaatsen nodig, waar het goed toeven is, waar men zich welkom weet, het liefst binnen of zo dicht mogelijk bij de woon -en leefwereld en of de werkomgeving van mensen. Met als doel: proberen zo Kerk te zijn dat mensen van buiten de Kerk er zich (ook) thuis kunnen voelen. *“De echtheid van het Evangelie laten zien”*!³⁸

Het Evangelie moet dan ook vóór alles verkondigd worden door getuigenis. Neem eens in eerste instantie een christen of gewoonweg een handjevol christenen. *“Temidden van de gemeenschap van mensen tussen wie zij leven, geven zij er blijk van in staat te zijn tot begrip en tonen zij zich gastvrij; leven en levenslot delen zij met de anderen, en solidair met hen zetten zij zich met allen mee in voor al wat edel en goed is. Zij stralen bovendien op een eenvoudige en spontane manier uit dat zij geloven in enkele waarden die uitgaan boven de gangbare, en dat zij hopen op iets dat onzichtbaar is en waar zij zich geen voorstelling van zouden durven maken. Dan wekken deze christenen, met een dergelijk getuigenis zonder woorden, in de harten van hen die hen zien leven onweerstaanbaar vragen op: Waarom zijn zij zo? Waarom leven ze op die manier? Wat of wie is het die hen inspireert? Waarom zijn zij temidden van ons? Welnu, een dergelijk getuigenis is reeds verkondiging van de Blijde Boodschap, stilzwijgend maar heel krachtig en werkzaam”*.³⁹

Bijgevolg is naast een interne focus op de eigen ‘gemeenschap van gelovigen’ een externe kijk op de wereld nodig. Het gaat er tevens om, om te *“zoeken naar manieren om contacten te leggen met de wereld buiten de muren van het kerkgebouw en programma”*.⁴⁰

Wat zodoende echt ‘aanspreekt’, is authenticiteit. We dienen mensen te zijn waarin God zelf op een aansprekende manier tot spreken komt. Uitnodigend gastvrij én zichtbaar present!

---

³⁶ Brief eines Bischofs aus den neuen Bundesländern über den Missionsauftrag der Kirche für Deutschland, 20 december 2000

³⁷ ibidem

³⁸ Tim Chester & Steve Timmis, ibidem, p. 50

³⁹ Paus Paulus VI, ibidem, nr. 21

⁴⁰ Alan Hirsch and Dave Ferguson, ibidem, p. 13

We hebben ongetwijfeld nu behoefte aan “(...) een Kerk die uitstraling heeft omdat door de gelovigen ervaren wordt als gedreven door geloof in de levende God en door de buitenwereld als bezield, authentiek en opmerkelijk humaan”.⁴¹

*“Binnen en buitenkerkelijk de houding van dialoog praktiseren is geen oproep tot vrijblijvendheid, (...). Ze is de vanzelfsprekende vrucht van priesters, diakens, catechisten en geëngageerde lekgelovigen die hun roeping in Christus ten volle leven (...)”.*⁴²

Het zichtbare leven van de Kerk zelf en haar aanwezigheid in de wereld dienen we daarmee te beschouwen als het beginpunt van evangelisatie.

De Eucharistie sluit hierbij aan: *“De gemeenschap met het eucharistische lichaam van Christus betekent en bewerkt, d.w.z. sticht, de innige gemeenschap van alle gelovigen in het lichaam van Christus dat de Kerk is (1 Kor. 10, 16)”.*⁴³ Dit staat immers ten dienste van de evangelisatie: *“aangezien haar doel de communio van de mensen en in Hem met de Vader en met de heilige Geest is”.*⁴⁴

De sacramentele en biddende gemeenschap is immers de ‘sine qua non’ van evangelisatie: de Kerk is geroepen om de Blijde Boodschap te delen en hen te ontvangen die hebben geantwoord op het Evangelie. De viering van de Eucharistie maar ook van de andere sacramenten is in zichzelf een missionaire activiteit. De missie komt voort uit het leven van de Drie-ene God en is Gods werk die alles en allen verzamelt in Christus. De heilige Geest is daarbij de primaire evangelist. Het doel van de missie is dan ook niet de Kerk per se maar het Koninkrijk van God. De Kerk is het sacrament hiervan, en alle vieringen en activiteiten moeten aan de opbouw van dit Rijk meewerken.

“De Kerk kan zich niet onttrekken aan de uitdrukkelijke opdracht van de Heer en de Blijde Boodschap niet onthouden aan de mensen die door God bemind en gered worden.

---

⁴¹ M. Wagemaker, Respect voor Gods werk in de ander als voorwaarde voor effectieve evangelisatie, Bouwstenen voor voortgaande missionaire vorming, in: Voor een missionaire Kerk, Verzamelde opstellen, Vogelenzang 2010, pp. 43-61

⁴² ibidem

⁴³ Paus Johannes Paulus II, ibidem, nr. 19

⁴⁴ ibidem, nr. 22

De evangelisatie zal altijd -als fundament en centrum en toppunt van heel haar dynamische kracht- ook deze duidelijke stelling bevatten: in Jezus Christus (...) wordt het heil aangeboden aan iedere mens als een gave van genade en barmhartigheid van God zelf. Alle vormen van missieactiviteit zijn gericht op deze verkondiging die inzicht geeft en binnenleidt in het mysterie dat van eeuwigheid verborgen was en geopenbaard is in Christus, die in het centrum staat van de missie en van het leven van de Kerk als spil van heel de evangelisatie”.⁴⁵

Onderkend moet worden dat de primaire zending van de Kerk is: “(...) de armen hebben honger naar God en niet alleen naar brood en vrijheid. De missieactiviteit moet voor alles getuigen van het heil in Christus, dit verkondigen en plaatselijke kerken stichten, die dan werktuig voor de bevrijding in alle betekenissen zijn”.⁴⁶

De Kerk is door het Tweede Vaticaans Concilie beschreven als het universele sacrament van het heil. “Uit de doden verrezen (cf. Rom. 6, 9) heeft Christus over zijn leerlingen zijn levende Geest uitgezonden en door Hem, zijn lichaam, dat is de Kerk, tot het universeel sacrament van het heil ingesteld”.⁴⁷ Dit impliceert dat God alle mensen liefheeft, zonder voorbehoud. Hij zoekt naar het liefdesantwoord van de mens. Het Doopsel is de bezegeling hiervan. De Kerk is slechts instrument: Zij is het werkzame heilsteken van Gods liefde.

Omdat God van alle mensen houdt, zonder onderscheid, zijn ze allemaal binnen de ‘muren’ van de Kerk welkom, welke bindingsgraad zij ook hebben met de gemeenschap van gelovigen. Iedereen is in welk ritme dan ook welkom! Iedereen mag zich telkens aangesproken voelen om mee te gaan op de (levens-)lange weg van het geloof, de geloofsverdieping -en vernieuwing. Een gedifferentieerd aanbod op het gehele gebied van de missie, met projecten -in de breedste zin van het woord- kan daarbij zeker helpen. De één voelt zich meer ‘op afstand’ thuis bij de Kerk en heeft alleen contact vanuit ‘functionele’ overwegingen. Een ander neemt heel concreet deel aan het leven van de gemeenschap van gelovigen, de Kerk.

---

⁴⁵ Paus Johannes Paulus II, Encycliek Redemptoris Missio, Rome 1990, nr. 44

⁴⁶ Paus Johannes Paulus II, ibidem, nr. 83

⁴⁷ Constitutie Lumen Gentium, Vat. II 1962-1965, nr. 48, cf. nr. 1

Hoofdstuk 3 Veranderend pastoraat

3.1. Inleiding

Er zal dus een andersoortig pastoraat noodzakelijk zijn. In ieder geval zullen we (meer) oog dienen te hebben voor degenen die 'op afstand' een band hebben met de Kerk, en tegelijk voor hen die hun zending binnen de gemeenschap van gelovigen, de Kerk, beseffen en hun roeping tot missie en daarmee ook tot getuigenis en verkondiging in medeverantwoordelijkheid omzetten.⁴⁸ Dit soort pastoraat zou onze aandacht moeten vragen binnen een regulier, cyclisch sacramentenpastoraat⁴⁹ en bovendien binnen een projectmatig, programmatisch missionair pastoraat.⁵⁰

3.2. Belang van de heilige Geest

Evangelisatie -binnen welk pastoraat dan ook- gaat niet zonder de heilige Geest, Hij is onmisbaar. Hij is de primaire evangelist! De Geest is de eigenlijke promotor van het Evangelie!

Jezus had de apostelen een Helper beloofd: de heilige Geest. Hij is het die Jezus in herinnering brengt, Hem verinnerlijkt en universeel maakt. De Geest is de levendige, levende en directe herinnering aan Jezus' woorden en daden. Hij maakt duidelijk dat Jezus de kern van het christelijk geloof is.

De heilige Geest heeft Jezus -na zijn Doop in de Jordaan- in beweging gebracht, om de Blijde Boodschap te verkondigen, om Gods liefde zichtbaar te maken in deze wereld. *"Jezus is Gods Zoon in de kracht van de Geest. Gods Geest zelf bevestigt dit geloofsgetuigenis op Pinksteren. (...). Het is de heilige Geest "in" wie de zending van Christus duidelijk wordt, (...). (...) Jezus wordt voorgesteld als Degene die door de heilige Geest gezonden is, (...)"*.⁵¹

---

⁴⁸ cf. Medard Kehl SJ, Missionarisch Kirche sein, Angesichts des gegenwärtigen kulturellen und kirchenlichen Entwicklung, in: Geist und Leben 75, 2002, pp. 339-342

⁴⁹ Er zijn nu al mogelijkheden om ook het sacramentenpastoraat missionair te doen zijn; een goede eerste aanzet vindt u in: Stijn Van den Bossche, De initiatiesacramenten: zoekend naar een missionair perspectief; het artikel is te vinden in een verslagboek van een liturgisch congres/studiedagen over de initiatiesacramenten; het boek is te bestellen via de abdij van Affligem

⁵⁰ Waar we in het pastoraat ook rekening mee mogen houden zijn het kerkelijk jaar en de grote levensmomenten

⁵¹ P. Lens, Op Hem bleef de Geest rusten, in: Internationaal Katholiek Tijdschrift Communio, Gedoopt en op de proef gesteld, Jrg. 30 - nr. 1/jan.-febr. 2005, Oudenaarde, pp. 9-26

Onze zending -wegens het Doopsel- is ook het werk van de heilige Geest. Trouwens, de Geest is geen automaat; waar je een gebed in stopt en de Geest er uit rolt. Niet wij zijn de baas over de Geest. De Geest is God en God is onze Heer. Het gaat erom om te luisteren naar God en naar wat Hij aan het doen is. Een christen leeft vanuit de Geest. De Geest drijft hem voort, om er uit liefde, goedheid en tederheid te zijn. Het is onze taak om dáár naartoe te gaan *“waar de wind waait”*. Dat is ook de ervaring van de apostelen, die de Geest hebben ontvangen met Pinksteren.

De huidige paus bevestigt dit: *“Zoals Paus Benedictus XVI ons zo vaak in herinnering bracht in zijn onderrichtingen (...) het is Christus Die de Kerk door de eeuwen heen gidst door Zijn Heilige Geest. De Heilige Geest is de ziel van de Kerk, met Zijn levengevende en één makende kracht. (...) Laten we niet toegeven aan pessimisme en laten we niet ontmoedigd zijn. We hebben de zekerheid dat de Heilige Geest aan Zijn Kerk, met Zijn krachtige adem, de moed geeft om te volharden, (...), en om nieuw wegen te vinden om te evangeliseren, om het Evangelie te brengen tot aan de einden van de aarde. De Christelijke waarheid is aantrekkelijk en overtuigend omdat die beantwoordt aan de diepe nood van het menselijk bestaan, door op een overtuigende manier te verkondigen dat Christus de ene Redder is van de hele mens en van de hele mensheid. Deze verkondiging is even geldig vandaag als aan het begin van het Christendom, toen de Kerk werkte aan de grote missionaire verbreiding van het Evangelie”*.⁵²

Omdat we zodoende bij het Doopsel de kracht van de heilige Geest hebben ontvangen, zijn wij gezonden tot verkondiging; we zullen -om die reden- getuige zijn, om mensen bij God te brengen. Het is evenwel niet getuige-zijn van Jezus, maar Jezus' getuige zijn. Het is een blijvende kwaliteit. Wij als gemeenschap maar ook persoonlijk kunnen niet anders dan op weg gaan, bouwen en getuigen, omdat de Geest in ons woont en werkt, ons stimuleert en enthousiasmeert. We kunnen niet anders dan bidden, onophoudelijk, omdat de Geest in ons bidt. We kunnen niet anders, omdat we vol kracht en vreugde zijn. En we mogen geloven dat de heilige Geest in mensen het geloof opwekt, hen in de gemeenschap brengt en invoegt als levende stenen, om het geloof in Jezus te vieren, leren en belijden.

Zonder de heilige Geest komen we niet vooruit. Zonder Hem kunnen we zelfs geen christen zijn. Zonder Hem kunnen we Jezus niet kennen. En Jezus kennen, is de 'sine qua non' om van Hem te kunnen getuigen, om te kunnen evangeliseren.

---

⁵² Paus Franciscus, Preek tijdens de H. Eucharistie, Rome, 15 maart 2013

Bijgevolg is het de heilige Geest die het getuigenis in ons geboren doet worden. *“De heilige Geest stuwt ons om een meer evangelische weg te gaan”*.⁵³ Om Jezus’ getuige te zijn in woord en liefdevolle actie!

Enkel de heilige Geest maakt een nieuw Pinksteren in onze Kerk mogelijk; tot Hem kunnen we daarom bidden en smeken. Volhardend!

3.3. Belang van de Eucharistie

De heilige Geest is eveneens werkzaam in de Eucharistie. Jezus komt door de kracht van de Geest werkelijk tegenwoordig, en de Geest maakt de gemeenschap van gelovigen tot *“één lichaam en één geest”*.⁵⁴

Rond de Eucharistie kan derhalve het gehele pastoraat en vooral het pastoraat voor de betrokken gelovigen gebouwd worden. Het adagium *“De Kerk bouwt de Eucharistie op en de Eucharistie de Kerk”* kan hier van toepassing zijn. Naar voren mag eveneens komen dat de Eucharistie ook verbonden is met de *“kerygmatische dienst”*⁵⁵, de dienst van de verkondiging van de kern van ons christelijk geloof: Jezus Christus heeft geleden, is gekruisigd en is verrezen. Ons geloof vieren, belijden en beleven vraagt om een christologische concentratie: ons geloof draait immers om een concrete persoon, Jezus Christus. Ons dient het te gaan om een initiëren in een vriendschap met en navolging van Christus, dus ook bij de Eucharistie.

De Eucharistie dient tevens ‘koinonia-stichtend’ gevierd te worden, waarbij rekening gehouden wordt met leeftijd, achtergrond en levenssituaties van de meevierenden. Alleen dan kan de Kerk voelbaar als ‘communio’, als gemeenschap, ervaren worden.

Daarnaast is het van belang dat de Eucharistie met eerbied gecelebreerd wordt; dat dit sacrament met een duidelijke inhoud en diepgang gevierd wordt, zodat helder de symboolkracht hiervan tastbaar kan worden ervaren.⁵⁶

---

⁵³ Paus Franciscus, Preek tijdens de H. Eucharistie, Rome, 16 april 2013

⁵⁴ Uit het Eucharistisch gebed 3B

⁵⁵ Medard Kehl SJ, *Perspektiven für den priesterlichen Dienst in der gegenwärtigen Glaubenssituation*, in: *Auf neue Art Kirche sein, Wirklichkeiten-Herausforderungen-Wandlungen*, Festschrift für Dr. Josef Homeyer, 1999, 167-177

⁵⁶ cf. Medard Kehl SJ, *ibidem*

Goed gevierde liturgie, met grote muzikale diversiteit, met momenten van stilte (voor innerlijk gebed), met het verschil tussen de doordeweekse en de Zondagse viering, en met een goede taakverdeling en prediking is van onschatbare waarde.⁵⁷

De gemeenschap van gelovigen mag aldus als *“familia Dei”*⁵⁸ beschouwd worden. Er groeit langzaam een familieband tussen gelovigen, er ontstaat een ‘kleine christelijke gemeenschap’ wanneer zij regelmatig bijeenkomen, en zich geroepen weten om het geloof (en het leven) te vieren rond Woord en Sacrament.

Van hieruit zal er als vanzelf dienstbaarheid getoond worden. Dan kan de gelovige zichtbaar laten zien, dat hij niet alleen gelooft in God maar ook vanuit Hem leeft, liefdevol, bescheiden, redelijk en onbaatzuchtig.

Naast het “sacrament van de eenheid” kunnen ook andere vormen van liturgie worden gevierd, die meer passen bij de band met en mogelijkheid tot deelname aan het leven van de Kerk; we denken aan Woordvieringen⁵⁹, Taizé-gebed⁶⁰, Aanbidding⁶¹, Getijdengebed⁶² en Rozenkransgebed⁶³. Hierbij kunnen gelovigen en maar juist ook degenen die meer ‘op afstand’ staan betrokken worden.⁶⁴

3.4. Belang van actieve presentie en persoonlijk getuigenis

Zij die minder frequent participeren, en geen echte band met de Kerk hebben, zullen misschien eerder meedoen met andere vormen van liturgie.

Daarbij zullen wij, juist in de zeldzame ontmoetingen, binnen en buiten het kerkgebouw, uitnodigend dienen te zijn.

---

⁵⁷ cf. Medard Kehl SJ, Pfarreeingemeinschaft als Weg in die Zukunft, Ein Weg wohin? Ein Weg mit uns, Vortrag beim Priestertag des Bistums Würzburg am Tag der Priester und Diakone, Heidenfeld 2008, pg. 8

⁵⁸ cf. Lumen Gentium, ibidem, nr. 6

⁵⁹ Dat zijn liturgische vieringen rond het Woord van God

⁶⁰ www.taize.fr/nl

⁶¹ De zalige Moeder Teresa zei: *“Een parochie die de Aanbidding weer in ere herstelt, zal vroeg of laat tot bloei komen”*

⁶² Het Getijdengebed is buitengewoon geschikt voor kleine groepen van gelovigen; gebeden kan worden in de kerk maar eveneens thuis en of voorafgaand aan een vergadering van een werkgroep binnen de gemeenschap; een speciale uitgave van het Getijdengebed voor kinderen kan met kinderen worden gebeden

⁶³ Voor het Rozenkransgebed geldt hetzelfde als voor het Getijdengebed

⁶⁴ cf. Medard Kehl SJ, ibidem, p. 9

Iedere mens is op zoek, en wij moeten hem helpen om zijn weg door het leven en met het geloof te vinden. Wij als gemeenschap van gelovigen zullen zonder voorbehoud ten dienste en tot vreugde van hen present dienen te zijn.

Binnen deze context is het van niet te onderschatten waarde dat *“iedere gelovige zich in zijn of haar levensstaat, in de eigen unieke situatie en met de geschonken talenten en geaccepteerde beperkingen, zich persoonlijk laat kennen als gelovige; meer door zijn dan zeggen, meer door doen dan spreken”*.⁶⁵ We zijn *“voorbested (..) om kinderen van God te zijn, geroepen tot genade, geroepen tot liefde”*.⁶⁶ We hebben momenteel binnen en buiten onze gemeenschap van gelovigen *“rolmodellen”*⁶⁷ van geloof nodig!⁶⁸

Daarenboven zullen wij als gemeenschap van gelovigen, als Kerk, onze aandacht moeten verleggen van ‘Kom’ naar ‘Ga’. Kortom, niet (af)wachten maar (zelf) in beweging komen...⁶⁹ Een “missionaire parochie” *gaan* worden... Als Kerk moeten we weg uit de ‘rode oceaan’ van de bekende ‘markt’ naar de ‘blauwe oceaan’, de ‘markt’ van de nieuwe ‘klanten’. Ga en vis: leef, dien, getuig. Wees innovatief! Ontdek een enorme potentiële ‘markt’ aan mensen, die ontdekt moet worden. Jezus moet steeds meer mens worden in ons, zodat wij Hem meer zichtbaar kunnen maken in de wereld.⁷⁰ Anders gezegd, in ons dient een cultuur van *“het geloof in de incarnatie”*⁷¹ op te lichten. Ga erop uit zoals Christus ons bereikte door mens te worden, zo kunnen wij andere mensen alleen bereiken door hén op te zoeken.⁷² Ga op missie!

Om mensen te bereiken, zullen we evenzeer de sociale structuren en patronen dienen te ‘zouten’. Investeer tijd en energie, ‘zout’ deze opnieuw met religieuze betekenis. Zorg ervoor dat er plaatsen zijn, zg. “proximity spaces” (=relatiesferen) waar we kunnen samen-zijn met andere mensen, die weinig of niets met God, (christelijk) geloof en de Kerk hebben.

---

⁶⁵ M. Wagemaker, *ibidem*

⁶⁶ *ibidem*

⁶⁷ *ibidem*

⁶⁸ Paus Franciscus is een groot voorbeeld, die kleine tekens stelt van geloof, hoop en liefde; hij wast met Witte Donderdag jonge gevangenen de voeten en zegent, kust en omhelst ouderen, zieken en kinderen; hij doet dat authentiek - met overgave en vol overtuiging- in navolging van Jezus

⁶⁹ cf. Papst Franziskus, *Mein Leben, mein Weg, El Jesuita, Die Gespräche mit Jorge Mario Bergoglio*, von Sergio Rubin und Francesca Ambrogetti, Freiburg im Breisgau, 2013; zie met name pp. 81-93 (het boek is ook vertaald in het Nederlands: *Paus Franciscus. Leven en denken van Jorge Bergoglio*, Francesca Ambrogetti en Sergio Rubin, 2013)

⁷⁰ cf. Alan Hirsch and Dave Ferguson, *ibidem*, pp. 29-30

⁷¹ M. Wagemaker, *ibidem*

⁷² cf. Alan Hirsch and Dave Ferguson, *ibidem*

Waar we levend vanuit een doorleefd geloof zowel leven als geloof kunnen delen, doen we als gemeenschap van gelovigen aan 'relatie-evangelisatie'.⁷³

De trappisten uit de bekende film "Des hommes et des Dieux" van Xavier Beauvois uit 2010 geven een goed voorbeeld! Met hun leven hebben ze verkondigd; ze waren er, door simpelweg aanwezig te zijn! Eigenlijk heel eenvoudig. De monniken hielpen de dorpelingen. Geloofwaardig present!

Hebben we in onze leefomgeving en of woonomgeving contactplaatsen voor het uitoefenen van een hobby of in ieder geval vergelijkbaar? Dit is de ultieme kans voor een contactmoment 'in waarde en in geloof'!

Hartelijke aanwezigheid op één of meerdere plaatsen binnen en buiten de 'muren' van de Kerk is ongetwijfeld raadzaam. *"God woont in de stad", (...). Zijn waarheid is die van de ontmoeting, (...)*.⁷⁴ Kiezen voor alleen een gebouw dat met de Kerk verbonden is, is niet verstandig. Wees present op andere (gecreëerde) plekken!

Hartelijke aanwezigheid is geworteld in vreugde. *"Een christen is een man en een vrouw van vreugde. Jezus leert ons dit (...). Wat is vreugde? Is dat plezier hebben? Nee: het is niet hetzelfde. Plezier is goed, hé? Plezier hebben is goed. Maar vreugde is meer, het is iets anders. (...): het is iets dat dieper gaat. Het is een geschenk. (...). Vreugde is een gave van God. Het vult ons van binnenuit. Het is een zalving van de Geest. En de vreugde is de zekerheid dat Jezus met ons is en met de Vader"*.⁷⁵

We kunnen wat betreft de hartelijke aanwezigheid de figuur van Babette als voorbeeld nemen, zij komt voor in de speelfilm "Babette's Feast"⁷⁶ van Gabriel Axel uit 1987. Uiteindelijk komt er door haar aanwezigheid leven, hoop en vreugde, en groeit er verzoening en gemeenschap in onderlinge vrede. Hebben wij tijd en zin om een etentje voor te bereiden, voor bijv. de burens of medegelovigen?

Binnen de context van een maaltijd heeft Jezus dikwijls de beste gesprekken gevoerd, vertelt dat God van alle mensen houdt en wat Hij voor Hem betekent. Het liefdesverhaal van God de Vader met zijn Zoon werd telkens aanschouwelijk gemaakt. Door de kracht van beider heilige Geest openbaarde Jezus God als Redder, Heiland en Geneesheer. God liet zich kennen: Hij wilde aanwezig zijn in het leven van de mens, zodat deze zonder meer vrij, in vrede en gelukkig kan leven. De Kerk is zijn instrument!

---

⁷³ cf. Alan Hirsch, *The Forgotten Ways*, ibidem, pp. 37-38

⁷⁴ Stefan von Kempis, *Papst Franziskus, Wer er ist, wie er denkt, was in erwartet*, Freiburg, 26 maart 2013, p. 102

⁷⁵ Paus Franciscus, *Preek tijdens de H. Eucharistie, Rome, 10 mei 2013*

⁷⁶ Deze film is de favoriete film van paus Franciscus

Ook al voelen we ons misschien veelvuldig marginaal aanwezig, toch kunnen we iets bewerken; tegelijk dienen we ons bewust te zijn: de grootste wonderen gebeuren in het geheim... We zouden onze aanwezigheid kunnen omschrijven als *"bescheiden en overtuigend - (...) als een vorm van 'positieve dissidentie'"*.⁷⁷ Zoals de zalige Charles de Foucauld tijdens zijn leven heel concreet heeft gedaan: hierin kan hij een echte en grote inspiratiebron zijn. Aanwezig zijn, leven in overgave, en open staan voor de ander, uit liefde tot God en de naaste.

3.5. Belang van een persoonlijke relatie met Jezus Christus en spirituele verdieping

Via verschillende wegen wordt het voor de gemeenschap van gelovigen mogelijk, om -getuigend van de hoop die in hen leeft- mensen tot en bij Jezus te brengen. Hen te '(bege-)leiden' naar een leven met God. Daarbij hebben degenen die 'volgen' hiervoor (zelf) nadrukkelijk gekozen.

Ze willen geëngageerd (gelovig) christen-zijn binnen een gemeenschap, ledemaat van het Lichaam van Christus, de Kerk, beseffende dat dit betekent: levenslang leerling van Christus zijn. Eveneens houdt dit in: groeien in gelijkenis met Hem, *"imitatio Christi"*. Hieruit volgt dat *"(...) de missionaire effectiviteit van de Kerk ligt in de kwaliteit van de relatie die iedere gelovige heeft met de Heer die zich persoonlijk met Hem heeft verenigd"*.⁷⁸

Kwaliteit gaat boven kwantiteit. Daarentegen hebben we nog steeds de neiging om, om te kijken naar het verleden met de volle kerken en de grote 'massale betrokkenheid' en te vervallen in een bepaalde manier van *"zelfgenoegzaamheid van het geloof"*⁷⁹, en niet te willen 'groeien'. Maar roept het evangelie ons op om curatoren te zijn van wat antiek heet, wat oud en versleten is? Van de zalige paus Johannes XXIII is de veelzeggende uitspraak: *"We zijn niet op aarde om een museum te beheren, maar om een bloeiende tuin te verzorgen"*. Telkens gaat het ook Jezus om de vernieuwing van ons geloof. Dit is de enige optie, er is geen andere om het geloof toekomst te geven, persoonlijk maar ook gemeenschappelijk. We zullen 'de tuin' van onze eigen leven, van ons eigen hart en van onze eigen ziel goed moeten verzorgen. Onze spirituele identiteit dient versterkt te worden, om een geloofwaardige getuige te kunnen zijn.

---

⁷⁷ Mgr. Joris Schröder, *Geloven maakt anders*, in: Katholiek Nieuwsblad 48, 2012, p.19

⁷⁸ M. Wagemaker, *ibidem*

⁷⁹ Kurt Koch, *Mission oder De-Mission der Kirche?*, In: Augustin, George / Krämer, Klaus (Hg.): *Mission als Herausforderung. Impulse zur Neuevangelisierung*. Freiburg i.Br. 2011, p. 43

Om die reden zullen we 'Paasmensen' dienen te worden, die telkens kiezen voor innerlijke vernieuwing; en die in Gods Naam een bron van 'nieuw leven' doet ontspringen in het hart van mensen.

We moeten evenwel oppassen dat onze gemeenschap niet langzaam verzandt in alleen maar organiseren, ook al heeft deze gemeenschap alles in huis: een perfect doordachte structuur, met schitterende activiteiten, ja zelfs met een echte toekomstvisie. Het gevaar bestaat dat we denken: we hebben alles onder controle, het is goed. We hebben alles goed 'doorgerekend', het 'product' kan snel, effectief en efficiënt aan de man worden gebracht. De Kerk lijkt op deze wijze steeds meer op de wereld... Er heeft -om het in huidige termen te zeggen- een 'McDonaldisatie' van de Kerk plaats. Als het zo zou worden, waarom zouden mensen dan nog kiezen voor de Kerk? Is niet spirituele verdieping meer kenmerkend voor de Kerk dan een rationeel antwoord?

Onze gemeenschap dient een "gebedsschool"⁸⁰ te worden. Net als de leerlingen van Jezus in het Evangelie moeten we leren bidden (cf. Lc. 11, 1). Hoe kan een (levendige) persoonlijke relatie met Jezus Christus opgebouwd worden? Het gaat om begeestering, passie, hartstocht en vreugde aan God. Een persoonlijke relatie vraagt -gelijk elke vriendschap en zeker elke 'navolging van'-, dat we de ander (leren) kennen. Naast de viering van de sacramenten, en vooral de Eucharistie, kan ons Aanbidding (in stilte en gebed) en deelname aan een (locale) gebedsgroep binnen en of buiten de gemeenschap van gelovigen helpen.

Kortom, als gemeenschap maar ook persoonlijk zullen we 'onze koers' enigszins moeten wijzigen. Niet slechts 'meedoen' maar ook 'leven vanuit en met'. Niet zoals wij willen, maar zoals Jezus. Het gaat erom om vanuit een verdiept en vernieuwd geloof Jezus op een zodanige manier te verkondigen, dat andere mensen geraakt worden.

De Kerk dient een 'resonantieruimte' van de melodie van het Evangelie⁸¹ te worden, de eerste levens -en ervaringsruimte van het geloof. De lof en dank aan God mag blijven klinken, met name in de Eucharistie!

---

⁸⁰ Walter Kasper, Neue Evangelisierung - eine pastorale, theologische und geistliche Herausforderung. In: Augustin, George / Krämer, Klaus (Hg.): Mission als Herausforderung. Impulse zur Neuevangelisierung. Freiburg i.Br. 2011. p. 31

⁸¹ cf. Bischof Joachim Wanke, Bitte keine werbung einwerfen. Dürfen Christen heute missionieren?, in: Gul. 77 (2004) pp. 321-332

3.6. Belang van Boete en Verzoening

Naast de Eucharistie bestaat er nog een ander “sacrament van de eenheid”: Boete en Verzoening. Het is net als alle andere sacramenten een mogelijkheid om Jezus te ontmoeten, op een heel persoonlijke wijze. Sacramenten zijn zichtbare tekens van een onzichtbare werkelijkheid, ze zijn tekens van Gods liefde. In die tekens kunnen we de genezende, verzoenende, nabije, versterkende en liefdevolle aanwezigheid van God ervaren. Steeds opnieuw, uniek! Tevens wil Jezus zich heel graag met ons verenigen, één worden met ons, in een innige verbondenheid met ons leven.

Om Jezus’ getuige te kunnen zijn, dienen we in verbondenheid met Hem te leven. Helaas is dat niet altijd het geval. We komen en schieten tekort. We gaan soms andere wegen, niet altijd Jezus’ weg. Dat is spijtig! Om authentieke evangelisten te kunnen zijn, dienen we echter ons geloof en onze verbondenheid met Jezus telkens te vernieuwen.⁸² Jezus nodigt ons uit. Hij gaat graag de dialoog met ons aan, juist ook in de stilte.⁸³ Hij hoopt van harte op onze komst! Jezus verwacht ons zoals we zijn en wacht op ons om ons met tederheid te vergeven.⁸⁴ Gods barmhartigheid⁸⁵ is immers onmetelijk!

3.7. Belang van binnen -en buitenkerkelijke coöperatie

Van enige importantie is eveneens “*inter-domein samenwerking met andere sectoren*”⁸⁶, dichtbij of verder weg. Daarbij kunnen we denken aan samenwerking met (locale) verenigingen en organisaties⁸⁷ op het gebied van diaconale activiteiten.⁸⁸

---

⁸² Thomas Merton zei: “*Hoe kan ik oprecht zijn, als ik mijn innerlijk leven voortdurend verander om het in overeenstemming te brengen met de schaduw van wat ik meen dat anderen van mij verwachten? Anderen hebben geen recht om van mij te verlangen dat ik iets anders ben, dan wat ik moet zijn in Gods ogen*”

⁸³ “*Het is in de stilte van het hart dat God spreekt*”, zei de zalige Moeder Teresa

⁸⁴ cf. Paus Franciscus, Preek tijdens de Eucharistie met de bedienden bij de administratie van het Patrimonium van de Apostolische Stoel, Rome, 29 april 2013

⁸⁵ “*Waar de barmhartigheid ontbreekt, wat is daar dan nog te verwachten?*”, meende de zalige paus Johannes XXIII

⁸⁶ Alan Hirsch and Dave Ferguson, *ibidem*, p. 13

⁸⁷ In gedachte kunnen we houden: KVO, KBO, ZLTO of een hulporganisatie

⁸⁸ Een activiteit als DiaconAction kan ook een verbinding leggen tussen Kerk en maatschappij, met name met tieners en jongeren

We kunnen samen bijv. een lezing of een cursus organiseren die (dicht) raakt aan Kerk en samenleving. Bewegingen als de overbekende Sint Egidiusgemeenschap⁸⁹, acties als 'Nederland zoekt'⁹⁰ of initiatieven van organisaties als de Stichting 'Zingeving Zuidas'⁹¹ zijn de moeite waard om nagevolgd te worden.

Nu maar zeker in de toekomst zal het van niet ondergeschikt belang zijn, om ook contacten te leggen met en samenwerking te zoeken tussen verschillende gemeenschappen van gelovigen, als een soort (sociaal) netwerk, een soort 'facebook van gelovigen'.

"Medewerking aan de missie betekent niet alleen geven maar ook weten te ontvangen. Alle particuliere kerken, jonge en oude, zijn geroepen om te geven en te ontvangen voor de universele zending. Geen enkele kerk moet zich in zichzelf opsluiten: "Dank zij deze algemeenheid brengen de afzonderlijke delen hun eigen gaven aan ten gunste van de andere delen en van de gehele Kerk. Zo groeit het geheel en groeien de afzonderlijke delen, die alle met elkaar in gemeenschap blijven en voor de volheid in de eenheid samenwerken (...).

---

⁸⁹ www.santegidio.be; "De Gemeenschap van Sant'Egidio is een christelijke leken-gemeenschap (...) in (...) alle continenten (...). Die komen samen voor het gebed en knopen vriendschap aan met de armsten van de eigen stad. Op wereldschaal zet Sant' Egidio zich in voor de dialoog tussen godsdiensten en de vreedzame oplossing van conflicten"

⁹⁰ www.nederlandzoekt.nl; "Nederland zoekt... heeft twee speerpunten. Als variant op 'verander de wereld, begin bij jezelf' willen we bewustwording en bezinning op gang brengen rond: 'beginnen bij de wereld verandert jezelf en de kerk'. (...) Als tweede wil Nederland zoekt... de ontwikkeling en introductie stimuleren van een model dat vorm kreeg vanuit de Anglicaanse kerk St. Thomas' Church Philadelphia in Sheffield. Dit model van 'Mission Shaped Communities' is veelbelovend, aanvullend op bestaande vormen van gemeente zijn. Het is een structuur, het zijn gemeenschappen die doordacht werden vanuit beweging met wat er in de samenleving gebeurt. Dat resulteerde in een andere manier van denken en organiseren met als resultaat: Groeiende gemeenschappen met een open cultuur en een pallet aan maatschappelijke activiteiten die van uit die gemeenschappen vorm krijgen"

⁹¹ www.zingevingzuidas.nl; "Zingeving Zuidas wil de Nederlandse samenleving menselijker maken. De stichting is een platform voor iedereen die te midden van het bedrijvige bestaan op zoek is naar reflectie en menselijke maat. Alle activiteiten worden georganiseerd vanuit het hart van het grootste zakencentrum van Nederland: de Zuidas"

Zo ontstaan (...) tussen de verschillende delen van de Kerk de banden van een innige gemeenschap waardoor zij geestelijke schatten, apostolische arbeiders en tijdelijke hulpmiddelen uitwisselen".⁹² *"In die gemeenschap gaat het erom elkaar te ondersteunen, samen te vieren en elkaar te bevestigen, door naar voren te halen wat in ons al begonnen is. (...): het is samen zijn, verenigd rond een belofte, ter bevestiging van wat er onder ons gebeurt"*.⁹³

Als gemeenschap van gelovigen zijn we 'op weg', pelgrims als we zijn op aarde. Bedevaarten, pelgrimages, dagtochten naar heilige (cultuur -en cultus-)plaatsen in binnen -en buitenland, met medewerking van 'interne' en 'externe' (ervarings-)deskundigen -in de breedste zin van het woord- kan een gemeenschap doen 'groeien', in onderlinge verbondenheid en in geloof. Naar de Wereld Jongeren Dagen gaan, een bedevaart naar Rome of Lourdes houden of 'meedoen -en vieren' in Taizé zijn de bekendste voorbeelden. Op deze plekken is -op de een of andere manier- de hoop voelbaar dat in God altijd toekomst is; naar Hem zijn we immers 'op weg'.

Steeds meer waarde wordt ook gehecht aan de zogenaamde "*biotopen van het geloof*".⁹⁴ Bedoeld zijn zulke (gebeds -of geloofs)groepen, gemeenschappen, nieuwe bewegingen, spirituele initiatieven, spirituele centra, enzovoort, die verbanden zoeken tussen en met andere gemeenschappen van gelovigen, in de context van geleefde christelijke gastvrijheid. Deze 'cellen' van geloof, plaatsen van hoop, proberen authentiek van het geloof te getuigen, dit aansprekend te verkondigen, in gemeenschap en persoonlijk.⁹⁵

3.8. Belang van initiatie en catechese

De kunst van de tegenwoordige geloofsverkondiging en dus om te evangeliseren zal erin bestaan dat we -voor een groot deel- tastend en zoekend onze weg moeten gaan, ondersteund met nieuwe impulsen en initiatieven.

Initiatie staat voorop. Initiatie in het geloof ofwel christen worden, vindt plaats door een bepaalde Kerkervaring. De gemeenschap van gelovigen is altijd de Kerk!

---

⁹² Paus Johannes Paulus II, ibidem, nr. 85

⁹³ Henri Nouwen, Pelgrimage, Zoektocht naar een spirituele manier van leven, 2000, p. 96

⁹⁴ Die Deutsche Bischofe, ibidem, p. 25

⁹⁵ Als gemeenschap kun je i.s.m. bijv. nieuwe gemeenschappen en bewegingen Abdijdagen, Spiritualiteitreizen of Geloofsdagen organiseren

De initiatie dient in zich een persoonlijke ontmoeting met Jezus Christus te bevatten, en dat kan alleen via de gemeenschap die zich begrijpt als Lichaam van Christus.⁹⁶ Initiatie in het geloof is derhalve invoering in het leven van de gemeenschap van gelovigen, de Kerk. En evangeliseren kan alleen een Kerk die zelf geëvangeliiseerd is, die zelf leeft vanuit de ontmoeting en gemeenschap met Jezus Christus, omdat ze het leven met Hem deelt.

Nodig is een “*geloofsschool*”.⁹⁷ We zullen opnieuw moeten leren om de taal van het geloof te spreken in het leven van alledag.

“Als gemeenschap van gelovigen, als gemeenschap van geleefde en gedeelde hoop, als gemeenschap van broederlijke liefde, heeft zij het nodig steeds weer te horen wat zij moet geloven, de redenen van haar hoop, het nieuwe gebod van de liefde. Als volk van God dat helemaal in de wereld staat (...) heeft zij het steeds weer nodig de “grote werken van God” (cf. Hand. 2, 11) te horen verkondigen, (...), en moet zij steeds weer opnieuw door Hem worden samengeropen bijeengebracht. Zij heeft, (...), het steeds nodig zelf geëvangeliiseerd te worden, wil zij de frisheid, het vuur en de kracht behouden om het Evangelie te verkondigen. (...).”

De Kerk is de schatbewaardster van de Blijde Boodschap die verkondigd moet worden. (...) De inhoud van het Evangelie en dus van de evangelisatie, bewaart zij als een levende en kostbare schat, niet om deze verborgen te houden, maar om ze mee te delen.

Zelf gezonden en geëvangeliiseerd, zendt de Kerk op haar beurt mensen uit die evangeliseren. Zij legt hen het woord in de mond dat heil brengt, legt hen de boodschap uit die zij zelf in bewaring heeft, geeft aan hen de opdracht die zij zelf heeft ontvangen en zendt hen uit om te prediken (...).⁹⁸

Het geloof doorgeven aan komende generaties kan enkel wanneer we zelf sterk in het geloof staan. *“Ik heb geloofd, daarom heb ik gesproken”* (2 Kor. 4, 13). Het verlangt getuigen, die vervuld zijn van de heilige Geest (cf. Lc. 24, 48). Nogmaals, de Geest is de primaire evangelist, de eigenlijke promotor van het Evangelie!

Een eerste kennismaking met het Woord van God, de Bijbel, kan een eerste zet in de goede richting zijn om wederom te leren over het geloof te spreken.

---

⁹⁶ Je geloof voorleven, en dat is durven laten zien wat je ervaart in Jezus Christus

⁹⁷ Walter Kasper, *ibidem*

⁹⁸ Paus Paulus VI, *ibidem*, nr. 15

De heilige Augustinus memoreerde reeds: *"Wie niet van binnenuit het Woord van God beluistert, wordt een vergeefse prediker van het Woord naar buiten toe"*. Degene die in de Bijbel thuis is, kan niet snel van streek worden gebracht.

De Kerk dient dan ook van *"Gods werkelijkheid te getuigen en indien mogelijk alle mensen met Jezus Christus, met zijn Evangelie in aanraking brengen"*.⁹⁹ De heilige Franciscus van Assisi vroeg in zijn tijd van de Kerk: *"Ik wil alleen volgens het Evangelie kunnen leven"*.¹⁰⁰ Het Evangelie is het Evangelie van Jezus Christus! En zelfs: het ware Evangelie van God is de persoon Jezus Christus zelf; van Hem getuigen de vier Evangelies.

De evangelisatie begint bij het Evangelie maar ook uiteraard bij ons, bij u en mij. Aan de zalige Moeder Teresa werd eens gevraagd wat er veranderen moest in onze Kerk. Ze antwoordde: *"Jij en ik"*. Enerzijds gaat ze ervan uit: de Kerk zijn we allemaal, vanuit ons Doopsel en onze verbondenheid met Christus. Anderzijds is er blijkbaar reden om te veranderen. Veranderen in onze kijk op God en naar de naaste, om -vanuit de liefde- de nood en de problemen te kunnen zien.

De gelovige *"(...) weet wanneer het tijd is om over God te spreken, en wanneer het tijd is om over Hem te zwijgen en maar eenvoudig de liefde te laten spreken"*.¹⁰¹ De liefde is de beste getuige van God, in Wie we geloven en Die ons aanzet om lief te hebben.¹⁰² Dit is dus evenzeer initiëren in het geloof...

De gemeenschap van gelovigen is uiteraard zelf ook een belangrijke geloofsgetuige en initiator in het geloof. *"Elke christelijke gemeenschap, (...), draagt het Evangelie (uit)" door zich in te spannen om de gelovigen te verzamelen, door al haar leden uit te nodigen hun bestaan bloot te stellen aan de kracht tot verandering van het Evangelie, door bij haar leden aan te dringen dat zij in gesprek treden met de mensen in hun omgeving en verantwoording afleggen over hun geloof, door de liturgie te vieren"*.¹⁰³

De Kerkgemeenschap is de beste initiator, de eerste catechese. De Kerk is levende catechese! Daarmee is vanzelfsprekend de hele gemeenschap van gelovigen verantwoordelijk!

---

⁹⁹ Bischof Joachim Wanke, *ibidem*

¹⁰⁰ Achim Buckenmaier, *Ist das noch unsere Kirche? Die Zukunft der christlichen Gemeinde*, Regensburg 2012, p. 64

¹⁰¹ Paus Benedictus XVI, Encycliek *Deus caritas est*, Rome 2006, nr. 31

¹⁰² cf. Paus Benedictus XVI, *ibidem*

¹⁰³ Texte national pour l'orientation de la catéchèse en France et des Propositions pour l'organisation de l'action catéchétique en France, Parijs 2006, pp. 26-27

Mogelijkheden van initiatie zijn er zodoende in overvloed. Hoe kunnen we mensen laten kennismaken met God, het (christelijk) geloof en de Kerk? Op zoek naar methoden die op een laagdrempelige, eigentijdse en beproefde manier de kernpunten van het geloof uitleggen, komen we uit bij Parochiemissies, WeG, Kinderen bidden voor kinderen¹⁰⁴, Kisikids¹⁰⁵, de Alphacursus¹⁰⁶, CaFE, de internetcursus WaarJezus-rk.nl¹⁰⁷ en zoveel andere initiatieven. De methoden helpen om het hart te openen voor God en laten de mensen Hem ontdekken en de waarde van de gemeenschap van gelovigen zien, en daarmee het belang van de Kerk heel concreet. Centraal staat altijd de persoon van Jezus Christus!

Daarnaast is het wezenlijk dat we blijven proberen, -ons openstellend voor de werking van de heilige Geest-, en steeds opnieuw op weg gaan, al dan niet nieuwe wegen gaand, vaak nog onbekende wegen. Soms lukt het, soms niet. Wellicht valt het goed uit met eenvoudige dingen. De ene keer moeten we veel geduld hebben, een andere keer zien we meteen 'resultaat'. Het gaat erom: heb moed, kom in beweging.¹⁰⁸ Dus: zaai en vertrouw op God; Hij is Degene die zal oogsten!

Daarenboven is er de reguliere, cyclische sacramentenvoorbereiding, horende bij de sacramentenbediening -en viering, die wellicht door de geloofsinitiatie geholpen kan worden, om mensen beter binnen te leiden in (de beleving van) het sacrament.

---

¹⁰⁴ www.kinderenbiddenvoorkinderen.nl

¹⁰⁵ www.kisi.at/cms/index.php?id=177&L=1

¹⁰⁶ www.rk-alphacentrum.nl; *"Eten, ontmoeten, praten, lachen, leren en luisteren. De Alphacursus geeft heldere en aansprekende uitleg over het christelijk geloof"*

¹⁰⁷ <http://why.jesus.net/waaromjesus-rk>; www.hoevindjeGod.nl

¹⁰⁸ *"Onze godsdienstsociologen zeggen dat de invloed van een parochie ongeveer een straal van ongeveer 600 meter heeft. In Buenos Aires ligt tussen de ene en de andere parochie rond tweeduizend meter. Ik heb de priesters dus gezegd: 'Wanneer je kunt, huur dan een garage en als je een geschikte leek kunt vinden, laat hem dan zijn gang gaan! Hij moet zich een beetje om de mensen bekommeren, een beetje catechese geven en ook de communie uitreiken als daarom gevraagd wordt. Een parochiepriester vroeg mij toen: 'Maar dan komen de mensen niet meer naar de kerk.' 'Hoezo?', vroeg ik hem. 'Komen de mensen nu naar de kerk?' 'Nee', zei hij. Dus.", aldus de toenmalige kardinaal Bergoglio (huidige paus Franciscus)*

Daarbij kan het van betekenis zijn om de catechese meer zichtbaar te verbinden met het leven van de gemeenschap. De Eucharistie zou een 'ruimte' hiervoor kunnen zijn, want juist hier wordt het geloof gevierd, beleden en beleefd. En rondom de viering van dit sacrament zou een gastvrije 'ruimte' gecreëerd kunnen worden voor de nieuwkomers, met een maaltijd of iets dergelijks waar ontmoeting kan plaatsvinden tussen hen en de betrokken gelovigen, die al leven vanuit de Gods ontmoeting. En -voor en na de doordeweekse en zondagse viering en op andere tijden- kan een geopend kerkgebouw wonderen doen! Heel eenvoudig kunnen de mensen bij het binnenkomen kennismaken met God, die reeds op hen wacht. Geduldig uit oneindige liefde, die Hij wil schenken aan iedere mens.

We mogen overigens niet verzuimen om extra programma's op het gebied van (volwassenen)catechese te organiseren voor hen die God al kennen. Verdieping in het geloof rond onderwerpen als gebed, de Bijbel, de sacramenten, enzovoort, blijft belangrijk. De gemeenschap van gelovigen blijft 'groeien' in de mate dat wij 'groeien in geloof', en wij anderen 'meenemen' op de 'weg' van het geloof, op weg naar Gods Koninkrijk.

3.9. Belang van het catechumenaat

Bij de eerdergenoemde initiatie hoort ook het catechumenaat. Er zijn volwassenen die zich aanbieden om christen te worden. Ze willen mogelijk gedoopt worden, deze mensen noemen we 'catechumenen': God spreekt hen aan en vindt weerklank -echo- in hun leven. Als gemeenschap van gelovigen zijn we geroepen deze mensen welkom te heten, en met hen 'op weg' te gaan naar een volwassen geloof en geloven. De weg van het catechumenaat geeft de richting aan voor de voorbereiding op en de viering van de sacramenten van het Doopsel, het Vormsel en de Eucharistie.

De weg van het catechumenaat is een serieus antwoord op hedendaagse vragen van mensen, tevens een reële kans tot Kerkopbouw in het perspectief van evangelisatie.¹⁰⁹ Het catechumenaat duurt meestal een langere periode (minimaal een jaar) en is geritmeerd door perioden van catechese en liturgische vieringen. De Eucharistie als ontmoetingspunt voor de christenen mag in dit alles het referentiepunt zijn.

Er kan gekozen worden voor een plaatselijke werking in een ruimer verband, met als ankerpunt een viering in de Paastijd (en liefst in de Paaswake), waar de initiatie wordt voltrokken. De band met de bisschop wordt gerealiseerd, doordat de viering in de kathedraal plaatsvindt.

---

¹⁰⁹ Graag verwijs ik naar een artikel over dit onderwerp; H. Quadvlieg, De spiritualiteit van het Doopsel, in: Internationaal Katholiek Tijdschrift *Communio*, Gedoopt en op de proef gesteld, Jrg. 30 – nr. 1/jan.-febr. 2005, Oudenaarde, pp. 27-44

We zien er naar uit dat Gods liefde die mensen opwekt tot geloof ook ontdekt wordt in allen die met de catechumenen op weg gaan, binnen de gemeenschap van gelovigen.¹¹⁰

Voor ogen dienen we te hebben dat het buitengewoon belangrijk is dat we als Kerk aandacht hebben voor de uitdaging om het Evangelie in deze specifieke omstandigheden te verkondigen.¹¹¹

3.10 Belang van de verbeelding¹¹²

Een “missionaire parochie” *gaan* worden... Kan dat? Is dat mogelijk, juist in deze tijd? We hebben er nu geen zicht op. De toekomst zal het uitwijzen. We kunnen alleen maar op weg gaan, pogen, zoekende en tastende als gelovigen, wetende dat in God altijd toekomst is. “*Wie anders is onze hoop...*” (1 Tess. 2, 19a).

In ieder geval mogen we het volgende ter harte nemen: “*Paradoxaal genoeg verandert men juist dan wanneer men trouw is. (...). Trouw is altijd verandering, ontkiemen, groei. De Heer bewerkt verandering in degene die Hem trouw is. Dat is de katholieke geloofsleer*”.¹¹³

Wat kunnen we (nog meer doen)? Menselijkerwijs alleen dromen! En hoe doe je dat? Het vraagt om ‘imagination’, verbeelding. Dat is de sleutel tot verandering.¹¹⁴ We kunnen met de ogen van de verbeelding kijken. Zien we nu al een stukje hemel?

Jezus geloofde zelf in menselijke verbeelding: met zijn gelijkenissen en parabels wilde Hij de verbeelding van de toehoorders aanspreken.

---

¹¹⁰ Katholiek worden: http://www.rkk.nl/abc/detail_objectID1625.html

¹¹¹ Meer informatie over het catechumenaat krijgt u bij het locale bisdom

¹¹² cf. Lateraal denken van Edward de Bono; via mindmaps kunnen we ook verder komen

¹¹³ ‘Wat ik bij het consistorium gezegd heb’, interview met kardinaal Jorge Mario Bergoglio, 30 Tage, november 2007

¹¹⁴ Om een start te gaan maken met dromen over een toekomstig pastoraat: we kunnen denken aan een ‘territoriaal pastoraat met vaste kernen’, waarbij naast de vaste kernen rondom een kerkgebouw, ook een soort ‘voorhoven’ ontstaan waar in samenwerking met (inter-)locale conculega’s op terreinen van diaconie, kunst, spiritualiteit, zingeving, filosofie en liturgie een platform voor een (open) dialoog wordt gecreëerd, rekening houdend met en afgestemd op de band van de belangstellenden met de Kerk, het (christelijk) geloof en God

We moeten “reframen” en een ‘ander’ verhaal van de Kerk *gaan* vertellen¹¹⁵, nu van het Lichaam van Christus, de gemeenschap van gelovigen, die vanuit het Doopsel verantwoordelijk is om als levende geloofsgetuige het Evangelie van Jezus te verkondigen, het verhaal van de Levende. Nodig is dat we het perspectief veranderen, zoals een tekening van Escher.¹¹⁶

We mogen daarbij de hulp van de heilige Geest inroepen, de grote inspirator. Nogmaals, *“om te kunnen evangeliseren, dan dienen we open te staan voor de werking van de Geest van God, zonder angst van wat Hij van ons vraagt of waarnaar Hij ons leidt. Laten we op Hem vertrouwen! Hij stelt ons in staat om te leven en laat getuigenis geboren worden in ons geloof, en verlicht de harten van hen die we ontmoeten”*.¹¹⁷ De Geest is dus Degene die alles en iedereen kan veranderen, om de Kerk te kunnen gaan zien, zoals door Jezus gewild.

Wat ‘dromen’ we zelf voor de kerk, voor elke gemeenschap van gelovigen? Dat Zij in de spiegel kijkend een nieuwe werkelijkheid creëert. Dat Zij altijd -door de kracht van de heilige Geest- in contact staat met de persoon van Jezus Christus. Dat Zij een plaats is waar de geestelijke werkelijkheid de zichtbare wereld (aan)raakt en omvormt. Dat de Kerk een plaats is waar mensen voor elkaar bidden en God kunnen ontmoeten. Dat Zij een plaats is waar ze vertrouwen hebben in de medemens, om hun vrienden en burens uit te nodigen een kijkje te nemen in hun leven met Jezus, in hun leven met God.

Zie je al een beetje hemel? We hopen dat de Kerk een voorafschaduwung van het Koninkrijk van God kan zijn. De Kerk is hiermee de wereld van morgen, waar in deze eindige tijd op aarde reeds een deeltje van de hemelse eeuwigheid te zien is.

Imagine! Stel je voor!

---

¹¹⁵ cf. Alan Hirsch and Dave Ferguson, *ibidem*, pp. 56-57

¹¹⁶ cf. *ibidem*, p. 62

¹¹⁷ Paus Franciscus, Catechese tijdens de Algemene Audiëntie, Rome, 22 mei 2013

Bronnen van evangelisatie en katholiek nieuws

- Evangelisatie

- Platform voor RK Evangelisatie:

- www.rkevangelisatie.nl (kijk met name naar de Routeplanner)

- Evangelisatie – algemeen/theologie:

- www.shc.edu/theolibrary/evangel.htm

- Evangelisatie - aartsbisdom Baltimore (V.S.):

- www.archbalt.org/evangelization/index.cfm (Engels)

- Jaar van het Geloof:

- www.jaarvanhetgeloof.nl;

- www.annusfidei.va/content/novaevangelizatio/en.html (Engels)

- Katholiek nieuws

- RK nieuws.net:

- www.rorate.com

- Katholiek Nieuwsblad:

- www.katholieknieuwsblad.nl

- RK documenten:

- www.rkdocumenten.nl

- Catholic News Service:

- www.catholicnews.com (Engels)

- KathNews:

- www.kathnews.de (Duits)

Pastoor H.J.J.A. Spiertz (1968)

Harald Spiertz is sinds enige jaren pastoor van de parochie H. Antonius Abt Schaijk-Reek (Parochie van het Jaar 2012 - door de RKK/KRO wegens de eigentijdse geloofsverkondiging uitverkozen).

Zijn aandacht gaat met name uit naar evangelisatie. Harald is lid (van de kerngroep) van het Platform voor RK Evangelisatie, bestuurslid van de Stichting Kinderen bidden voor kinderen en initiatiefnemer van het Landelijk Pastoresinitiatief "Missionaire parochie".

"(.. .) Wel tot u zeg ik: de Heer leeft en gaat in uw leven naast u. Het is uw zending, deze hoop uit te dragen. Wees in deze hoop verankerd: dit anker dat in de hemel is; hou het touw goed vast, wees verankerd en draag deze hoop uit. U, die Jezus' getuigen bent, breng het getuigenis dat Jezus leeft en dat zal ons hoop geven, dat zal hoop geven aan deze wereld (...)". (Paus Franciscus, Catechese i.v.m. Jaar van het Geloof)

“Maar hoe kunnen ze God aanroepen als ze niet in Hem geloven? En hoe kunnen ze in Hem geloven als ze niet over Hem hebben gehoord? En hoe kunnen ze over Hem horen als Hij niet verkondigd wordt? En hoe kan iemand verkondigen als hij niet is uitgezonden? Het is zoals geschreven staat: ‘Welkom zijn zij die goed nieuws verkondigen.’” (Rom. 10, 14-15)

“Broeders en zusters, wat baat het een mens te beweren dat hij geloof heeft, als hij geen daden kan laten zien? Kan zo’n geloof hem soms redden? Stel dat een broeder of zuster geen kleren heeft en niets om te eten, en iemand van u zou hun zeggen: ‘Ga in vrede, houd u warm en eet maar goed’, zonder hun te geven wat ze nodig hebben, wat heeft dat voor zin? Zo is ook het geloof, op zichzelf genomen, als het zich niet uit in daden, dood.” (Jac. 2, 14-17)

